

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.03.2012, sp. zn. 31 Cdo 1387/2009, ECLI:CZ:NS:2012:31.CDO.1387.2009.1

Číslo: 79/2012

Právní věta: Rozhodčí doložka uzavřená mezi společností a hlavním akcionářem, obsažená ve smlouvě o převzetí jmění hlavním akcionářem, ostatní akcionáře společnosti, kteří stranou této smlouvy nejsou, nezavazuje.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.03.2012

Spisová značka: 31 Cdo 1387/2009

Číslo rozhodnutí: 79

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akciová společnost

Předpisy: čl. 10 předpisu č. 1/1993Sb.
čl. 6 odst. 1 předpisu č. 209/1992Sb.
§ 220h obch. zák. ve znění do 30.06.2008
§ 220k odst. 1 obch. zák. ve znění do 30.06.2008
§ 220p obch. zák. ve znění do 30.06.2008

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v B r n ě u s n e s e n í m z e d n e 1 8 . 1 . 2 0 0 7 , v e z n ě n í u s n e s e n í z e d n e 5 . 6 . 2 0 0 7 , z a m í t l n á v r h n a v y s l o v e n í n e p l a t n o s t i u s n e s e n í v a l n é h r o m a d y s p o l e č n o s t i Y . , a . s . (d á l e t ě ž j e n „ s p o l e č n o s t “) , k o n a n é d n e 2 4 . 6 . 2 0 0 3 , „ j i m i ž b y l o s c h v á l e n o u s n e s e n í o b o d e c h 8 , 9 , 1 0 a 1 4 p o ř a d u j e d n á n í “ (v ý r o k I .) , z a m í t l n á v r h n a v y s l o v e n í n e p l a t n o s t i s m l o u v y o p ř e v z e t í j m ě n í h l a v n í m a k c i o n á ř e m (v ý r o k I I .) , z a s t a v i l ř í z e n í o n á v r h u „ n a s t a n o v e n í p r á v a n a p ř í m ě ř e n é d o r o v n á n í “ (v ý r o k I I I .) a r o z h o d l o n á k l a d e c h ř í z e n í (v ý r o k I V .) .

S o u d p r v n í h o s t u p n ě – o d k a z u j e n a u s t a n o v e n í § 2 2 0 h o d s t . 3 z á k o n a č . 5 1 3 / 1 9 9 1 S b . , o b c h o d n í h o z á k o n í k u – k o n s t a t o v a l , ž e n a v r h o v a t e l n e b y l o p r á v n ě n k p o d á n í n á v r h u n a v y s l o v e n í n e p l a t n o s t i u s n e s e n í v a l n é h r o m a d y a n e p l a t n o s t i s m l o u v y o p ř e v z e t í o b c h o d n í h o j m ě n í (d á l e j e n „ j m ě n í “) h l a v n í m a k c i o n á ř e m Y . , s . r . o . (n y n í X . , s . r . o . , d á l e t ě ž j e n „ h l a v n í a k c i o n á ř “) , n e b o ť j e j p o d a l a Ź 2 . 9 . 2 0 0 3 – d e n p o t ě , c o b y l v o b c h o d n í m r e j s t ř í k u p r o v e d e n z á p i s o p ř e v o d u j m ě n í n a h l a v n í h o a k c i o n á ř e (1 . 9 . 2 0 0 3) .

Ř í z e n í o u r č e n í v ý š e d o r o v n á n í s o u d z a s t a v i l v z h l e d e m k r o z h o d č í d o l o ž c e o b s a ž e n é v č l á n k u I X . s m l o u v y o p ř e v z e t í j m ě n í h l a v n í m a k c i o n á ř e m u z a v ř e n é m e z i s p o l e č n o s t í a h l a v n í m a k c i o n á ř e m d n e

5. 5. 2003 (dále též jen „smlouva o převzetí“), podle níž „Jakékoliv spory, které by mohly vzniknout v souvislosti s výší vypořádání v penězích dle článku 6.6 této smlouvy, budou s vyloučením pravomoci obecných soudů rozhodovány s konečnou platností v rozhodčím řízení u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR...“.

Soud uzavřel, že rozhodčí doložka je závazná i pro akcionáře, který není smluvní stranou smlouvy o převzetí (příčemž odkázal na usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. [IV. ÚS 720/01](#), či ze dne 30. 1. 1998, sp. zn. [IV. ÚS 324/97](#)), jedná se o spor arbitrabilní a jsou splněny i další předpoklady dle § 106 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Rozhodčí doložka je proto překážkou dalšího postupu řízení v projednávané věci.

K odvolání navrhovatele Vrchního soudu v Olomouci usnesením ze dne 12. 11. 2008 zrušil výroky I. a II. usnesení soudu prvního stupně a řízení v tomto rozsahu zastavil (první výrok), potvrdil výrok III. usnesení soudu prvního stupně (druhý výrok) a rozhodl o nákladech řízení (třetí až pátý výrok).

Odvolací soud konstatoval, že návrh na zahájení řízení byl v projednávané věci podán až po právní moci usnesení, jímž byl povolen zápis převodu jmění do obchodního rejstříku, a navíc poté, co společnost Y., a. s., zanikla výmazem z obchodního rejstříku (dne 1. 9. 2003), čímž ztratila taktéž způsobilost být účastníkem řízení. Jelikož společnost již ke dni podání návrhu jako subjekt práv a povinností neexistovala, nebylo možné – podle názoru odvolacího soudu – pokračovat v řízení způsobem popsáním v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. [29 Odo 1315/2006](#) (jde o rozhodnutí uveřejněné pod číslem 39/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Vzhledem k tomu odvolací soud zrušil výroky I. a II. rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení o návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a o návrhu na vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí zastavil.

Odvolací soud dále přitakal závěru soudu prvního stupně, podle něhož jsou obecné soudy z rozhodování o určení výše dorovnání v projednávané věci vyloučeny, neboť rozhodčí doložka pro řešení sporů o přiměřené dorovnání byla ve smlouvě o převzetí sjednána platně a námitka, že věc má být dle výše uvedeného smluvního ujednání projednána v rozhodčím řízení, byla hlavním akcionářem vznesena dne 6. 12. 2004 při jeho prvním úkonu ve věci samé.

Konečně odvolací soud odmítl námitku navrhovatele o neústavnosti ustanovení obchodního zákoníku upravujících převod jmění akciové společnosti na hlavního akcionáře, poukazuje příkladmo na usnesení Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2005, sp. zn. [III. ÚS 84/2005](#), ze dne 25. 1. 2006, sp. zn. III. ÚS 588/2005, či ze dne 4. 9. 2008, sp. zn. IV. ÚS 2062/2008, nebo na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2008, sp. zn. [29 Odo 565/2006](#) (rozhodnutí jsou – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu uvedené níže – veřejnosti dostupná na webových stránkách příslušných soudů).

Navrhovatel napadl první, druhý, třetí a čtvrtý výrok usnesení odvolacího soudu dovoláním, opíraje jeho přípustnost o ustanovení § 239 odst. 1 písm. a) a § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Namítá, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a uplatňuje tak dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Dovolatel je přesvědčen, že koncept převodu jmění na hlavního akcionáře v té podobě, v níž je (resp. byl) zakotven v českém právním řádu, je „ústavně nonkonformní“, v rozporu s předpisy Evropské unie, „Evropskou úmluvou o lidských právech“ (dovolatel má na mysli Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů číslo 3, 5 a 8, sjednanou v Římě dne 4. 11. 1950; dále též jen „Úmluva“) a Dohodou České a Slovenské Federativní Republiky s Rakouskou republikou o podpoře a ochraně investic, uveřejněnou pod číslem 454/1991 Sbírkou zákonů. Domnívá se, že Nejvyšší soud by měl předložit Ústavnímu soudu návrh na zrušení dotčených ustanovení obchodního

zákoníku pro jejich rozpor s ústavním pořádkem.

Příslušná ustanovení obchodního zákoníku má dovolatel za rozporná rovněž s Třetí směrnicí Rady v oblasti práva společností č. 78/855/EHS ze dne 9. 10. 1978, o fúzích akciových společností, přijatou podle článku 54 odst. 3 písm. g) Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství, ve znění pozdějších novelizací (dále jen „třetí směrnice“), konkrétně s jejím článkem 22 odst. 1 písm. a) (jenž se na základě článku 24 použije i na převod jmění), který stanoví, že neplatnost fúze musí být prohlášena soudním rozhodnutím, a taktéž s článkem 28 písm. c), který stanoví, že v případě neshody ohledně vypořádání může jeho výši určit soud. Český právní řád naproti tomu připouští možnost rozhodnout o přiměřeném dorovnání v rozhodčím řízení. Rozpor s třetí směrnicí spatřuje taktéž v tom, že zápisem převodu jmění do obchodního rejstříku nastává neodstranitelná překážka hmotného práva bránící navrhovateli pokračovat v řízení o prohlášení neplatnosti fúze či převodu jmění. Následně vydaným rozhodnutím o zastavení řízení je znemožněn jakýkoliv další soudní přezkum schválených smluv o převodu jmění. K výkladu třetí směrnice navrhuje položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“).

Poukazuje na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále též jen „ESLP“) ze dne 12. 10. 1982 ve věci Bramelid a Malmström proti Švédsku, stížnosti č. 8566/79 a 8589/79, a odmítá dosavadní judikaturu Ústavního soudu, podle níž rozhodčí doložka uzavřená mezi společností a hlavním akcionářem zavazuje i jednotlivé akcionáře společnosti, menšinovým akcionářům zákon poskytuje dostatečné záruky jejich postavení a nejde o vyvlastnění či odnětí majetku soukromé osoby ve veřejném zájmu, jsou-li akcionáři za zákonem stanovených podmínek a za odpovídající náhradu zbavení svých akcií.

Dovolatel namítá, že zastavením řízení o přiměřené dorovnání byla porušena jeho práva na soudní ochranu a spravedlivý proces a právo na účinné opravné prostředky. Navrhuje proto, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně i odvolacího soudu, řízení přerušil a „buď podal u Ústavního soudu ČR návrh na zrušení výše citovaných ustanovení obchodního zákoníku a občanského soudního řádu nebo v této věci požádal Soudní dvůr Evropských společenství ... o rozhodnutí o předběžné otázce“.

V doplnění dovolání ze dne 1. 7. 2009 dovolatel uvádí, že v intencích závěrů nálezu Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 1106/2008, by řízení v projednávané věci mělo být spojeno s řízením vedeným Krajským soudem v Brně pod sp. zn. 50 Cm 177/2006, ve kterém se práva na určení výše dorovnání domáhají jiní (bývalí) akcionáři společnosti Y., a. s., po „odmítnutí pravomoci ze strany Rozhodčího soudu při HK a AK ČR“.

Podáním ze dne 22. 11. 2009 (správně 2010, pozn. Nejvyššího soudu) dovolatel poukazuje na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. 10. 2010 ve věci Suda proti České republice, stížnost č. 1643/2006, ve kterém ESLP - vycházející z obdobného skutkového i právního stavu (stěžovatel Suda byl stejně jako navrhovatel minoritním akcionářem společnosti, která byla zrušena s převodem jmění na hlavního akcionáře) - uzavřel, že postup, kdy ostatní akcionáři jsou s ohledem na rozhodčí doložku obsaženou ve smlouvě o převzetí jmění uzavřené mezi společností a hlavním akcionářem nuceni předložit svůj spor o dorovnání rozhodcům nesplňujícím základní záruky čl. 6 odst. 1 Úmluvy, představuje v tomto ohledu porušení jejich práva na soud.

V doplnění dovolání ze dne 7. 6. 2011 dovolatel sděluje, že Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky rozhodl v řízení, v němž se dovolatel domáhal určení výše dorovnání, usnesením svého předsednictva ze dne 17. 2. 2011, sp. zn. Rsp 240/07 - s poukazem na závěry rozsudku ESLP ve věci Suda - tak, že jeho pravomoc (příslušnost) k projednání a rozhodnutí věci není dána. Ústavní soud pak usnesením ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. I. ÚS 509/2009, odmítl ústavní stížnost dovolatele podanou v projednávané věci.

Společnost - s poukazem na to, že platnost rozhodčí doložky a přípustnost rozhodčího řízení přímo v případě bývalých akcionářů společnosti potvrdily jak Ústavní soud (usnesením ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. [IV. ÚS 2296/08](#)), tak Nejvyšší soud (usnesením ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. [29 Odo 329/2006](#)) - navrhuje, aby dovolací soud dovolání zamítl.

N e j v y š š í s o u d zčásti dovolání zamítl a současně zrušil výroky III. a IV. rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Tříčlenný senát č. 29, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, při posouzení otázky, zda rozhodčí doložka uzavřená mezi společností a hlavním akcionářem, obsažená ve smlouvě o převzetí jmění hlavním akcionářem, zavazuje i ostatní akcionáře společnosti, kteří stranou smlouvy nejsou, dospěl k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl poprvé vyjádřen v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2006, sp. zn. [29 Odo 499/2005](#) (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 666/2006), podle něhož určuje-li smlouva o převodu obchodního jmění na akcionáře, že se o přezkoumání přiměřenosti výše dorovnání bude rozhodovat v rozhodčím řízení, zavazuje toto ujednání i akcionáře zrušované společnosti. K tomuto názoru se Nejvyšší soud posléze přihlásil v řadě rozhodnutí, za mnohá srov. např. usnesení ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. [29 Odo 329/2006](#) (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2296/2008), vydané v řízení týkajícím se právě společnosti Y., a. s.

Rozhodl proto o postoupení věci (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů) k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia. Velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

Je třeba poznamenat, že Nejvyšší soud při posuzování sporné otázky vycházel z předchozí rozhodovací praxe Ústavního soudu, jenž např. v usnesení ze dne 23. 6. 2005, sp. zn. [III. ÚS 84/2005](#), uzavřel, že úprava § 220k odst. 1 obch. zák. není v rozporu s ustanovením § 2 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů (a k tomuto závěru se později přihlásil např. v usnesení ze dne 8. 2. 2007, sp. zn. II. ÚS 666/2006).

Dovolání proti prvnímu výroku usnesení odvolacího soudu (o zrušení rozhodnutí soudu prvního stupně a o zastavení řízení) a proti jeho druhému výroku (potvrzujícímu rozhodnutí soudu prvního stupně o zastavení řízení podle § 104 odst. 1 o. s. ř.) je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 1 písm. a), resp. podle § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Vzhledem ke dni konání napadené valné hromady (24. 6. 2003) je pro další úvahy Nejvyššího soudu

rozhodný výklad obchodního zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 2003, tj. naposledy ve znění zákona č. 88/2003 Sb.

Úvodem Nejvyšší soud připomíná, že ustanovení obchodního zákoníku o zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře (§ 220p a násl. obch. zák. ve znění účinném od 1. 1. 2001 do 30. 6. 2008) byla s účinností od 1. 7. 2008 zrušena zákonem č. 126/2008 Sb. a nahrazena úpravou v zákoně č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

Podle § 220p obch. zák., označeného rubrikou „Zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře“, valná hromada může rozhodnout, že se společnost zrušuje bez likvidace a že jmění zaniklé společnosti převezme jeden akcionář, jestliže je tento akcionář majitelem akcií, jejichž jmenovitá hodnota přesahuje 90 % základního kapitálu (dále jen „hlavní akcionář“). Vlastní akcie v majetku společnosti se pro účely výpočtu této podmínky rozdělí mezi akcionáře v poměru jmenovitých hodnot jejich akcií (odstavec první). Hlavní akcionář je povinen poskytnout ostatním akcionářům přiměřené vypořádání v penězích. Výše vypořádání v penězích musí být doložena posudkem znalce. Ustanovení § 59 odst. 3 se použije pro jmenování a odměňování znalce obdobně (odstavec druhý). Není-li dále stanoveno jinak, použijí se na zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře přiměřeně ustanovení § 220a odst. 1 až 4, 7 až 11, § 220b, 220d, § 220e odst. 1, věty první, § 220e odst. 2 až 4 s výjimkou ustanovení o přistoupení akcionářů ke stanovám nástupnické společnosti, § 220g odst. 7, § 220h, 220j a 220l (odstavec třetí). Na místo smlouvy o fúzi se vyhotovuje smlouva o převzetí jmění hlavním akcionářem (dále jen „smlouva o převzetí“), která musí být uzavřena mezi společností a hlavním akcionářem. Místo výměnného poměru akcií a lhůty při jejich výměně se ve smlouvě o převzetí uvádí výše a lhůta vypořádání v penězích. Tato lhůta nesmí být delší než dva měsíce ode dne zápisu převodu jmění do obchodního rejstříku. Ustanovení § 220k odst. 1, 5 a 7 platí přiměřeně. Ve smlouvě o převzetí musí být menšinová akcionária upozorněna na to, že mají právo na vypořádání v penězích a právo žádat o přezkoumání výše vypořádání v penězích, s tím, že toto právo mají, i když na valné hromadě budou hlasovat pro smlouvu o převzetí, a že je mohou uplatnit ve lhůtě dvou měsíců ode dne, kdy se zápis převodu jmění do obchodního rejstříku stane účinným vůči třetím osobám (odstavec čtvrtý).

Podle § 220h obch. zák., označeného rubrikou „Neplatnost sloučení“, důvodem pro podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady o sloučení je i rozpor rozhodnutí valné hromady o sloučení s návrhem smlouvy o fúzi (odstavec první). Důvodem pro podání návrhu na neplatnost usnesení valné hromady nebo smlouvy o fúzi (§ 220a odst. 11) není skutečnost, že výměnný poměr akcií a doplatků není přiměřený nebo že údaje týkající se výměnného poměru akcií ve zprávě o fúzi, zprávě o přezkoumání fúze nebo ve znalecké zprávě o fúzi nejsou v souladu s právními předpisy. Nesprávné určení výměnného poměru akcií a výše doplatků lze napadnout pouze postupem podle § 220k (odstavec druhý). Po právní moci rozhodnutí soudu, jímž se povoluje zápis o sloučení do obchodního rejstříku, nelze podat návrh na neplatnost usnesení valné hromady o sloučení ani na neplatnost smlouvy o fúzi. Tím není dotčeno právo akcionářů podle § 220k (odstavec třetí). V řízení o neplatnosti usnesení valné hromady nebo smlouvy o fúzi zahájeném před zápisem sloučení do obchodního rejstříku lze po zápisu sloučení do obchodního rejstříku pokračovat, jen dojde-li ke změně předmětu řízení na řízení o náhradu škody nebo řízení podle § 220k, jestliže takové řízení již neprobíhá (odstavec čtvrtý).

1. K návrhům na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a na vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí:

Závěr odvolacího soudu, podle něhož věcnému projednání návrhu na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti, která rozhodla o zrušení společnosti bez likvidace s převodem jmění na hlavního akcionáře, a na určení neplatnosti smlouvy o převzetí jmění hlavním akcionářem – podanému až poté, co byla společnost vymazána z obchodního rejstříku – brání neodstranitelný

nedostatek podmínky řízení, je správný.

Právě s ohledem na to, že návrh byl podán až po zániku společnosti, nejsou v projednávané věci uplatnitelné závěry usnesení Nejvyššího soudu uveřejněného pod číslem 39/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Po zániku společnosti výmazem z obchodního rejstříku již není možné „proti“ ní podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady ani návrh na vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí, neboť společnost ztratila právní subjektivitu i způsobilost být účastníkem řízení; srov. § 20a odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, a § 19 o. s. ř.

I kdyby bylo možné připustit, že uvedené návrhy bylo možné (v zákonných lhůtách) uplatnit proti právnímu nástupci zaniklé společnosti, bránilo by jejich věcnému projednání ustanovení § 220h odst. 3 obch. zák. (ve znění účinném do 30. 6. 2008). K otázce ústavní konformity ustanovení § 220h, jakož i § 131 odst. 3 a 4 obch. zák., se přitom Ústavní soud vyjádřil v nálezu ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. [III. ÚS 2671/09](#).

V tomto nálezu – v němž reagoval i na závěry rozsudku ESLP ze dne 15. 10. 2009 ve věci Kohlhofer a Minarik proti České republice, stížnosti č. 32921/03, 28464/04 a 5344/05 – Ústavní soud odmítl návrh na „vyslovení rozporu“ ustanovení § 220h obch. zák. „s ústavním pořádkem“ a návrh na zrušení § 131 odst. 3 a 4 obch. zák. poté, co dospěl k závěru, že práva stěžovatelů jsou dostatečně chráněna. Uzavřel, že dojde-li ke změně předmětu řízení na řízení o náhradu škody, nebo o dorovnání, popřípadě o přiměřené zadostiučinění, bude soud v takovém řízení posuzovat rozpor usnesení valné hromady se zákonem či stanovami jako předběžnou otázku.

Z tohoto důvodu jsou všechny další námitky dovolatele v řízeních o vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a o vyslovení neplatnosti smlouvy o převzetí bezcenné, neboť jejich přezkum nemůže na závěru odvolacího soudu vedoucímu k zastavení řízení (dle § 104 odst. 1 o. s. ř. a § 220h odst. 3 obch. zák.) ničeho změnit.

2. K návrhu na určení výše dorovnání:

2.1. K ústavnosti úpravy zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře v obchodním zákoníku.

K otázce ústavní konformity ustanovení § 220p a násl. obch. zák. se Nejvyšší soud vyjádřil v usnesení uveřejněném pod číslem 19/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 19/2008“).

V R 19/2008 (odkazuje rovněž na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. [29 Odo 1332/2005](#)) Nejvyšší soud konstatoval, že ústavní konformita ustanovení § 220p obch. zák., včetně souvislostí namítaných dovolatelem, již byla předmětem řízení před Ústavním soudem. V usnesení ze dne 25. 5. 2005, sp. zn. [III. ÚS 527/04](#), dospěl Ústavní soud k závěru, že právní úprava institutu zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře se pohybuje na samé hranici ústavnosti, s ohledem na zaručenou možnost přiměřeného vyrovnání a soudního přezkumu této přiměřenosti však neomezuje vlastnická práva akcionářů způsobem, který by se přičil ústavnímu pořádku.

2.2. K návrhu na položení předběžné otázky Soudnímu dvoru.

Jelikož, jak správně uvádí dovolatel, na zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře dopadá ustanovení článku 29 třetí směrnice, podle něhož členské státy mohou použít její článek 27 a 28 na operace, kterými jedna nebo více společností převádí v důsledku zrušení bez likvidace celé jmění na jinou společnost, jestliže nejméně 90 % akcií a jiných cenných papírů zanikající společnosti, ale ne všechny, vlastní nástupnická společnost, musel se Nejvyšší soud zabývat tím, zda jsou splněny podmínky stanovené článkem 267 Smlouvy o fungování Evropské unie a Soudním dvorem (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, ve věci C-283/81 CILFIT) pro položení předběžné

otázky.

K tomu Nejvyšší soud uzavírá, že s ohledem na závěry rozsudku velkého senátu Soudního dvora ze dne 10. 1. 2006, ve věci C-302/04, Ynos, nepřichází v úvahu položení předběžné otázky k výkladu článku 11 směrnice ve smyslu článku 267 Smlouvy o fungování Evropské unie, neboť skutkové okolnosti projednávané věci předcházejí přistoupení České republiky k Evropské unii.

Nejvyšší soud však při výkladu § 220p obch. zák. z požadavků třetí směrnice vychází a aplikuje též interpretační pravidla, která Soudní dvůr dovodil ve shora uvedeném rozhodnutí.

Tak v usnesení ze dne 7. 3. 2007, sp. zn. [29 Odo 1332/2005](#) (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 20. 3. 2008, sp. zn. III. ÚS 1295/2007) Nejvyšší soud vyložil, že na zrušení akciové společnosti s převodem jmění na hlavního akcionáře výslovně pamatuje ustanovení článku 29 třetí směrnice, podle něhož členské státy mohou použít články 27 a 28 této směrnice na operace, kterými jedna nebo více společností převádí v důsledku zrušení bez likvidace celé své jmění na jinou společnost, jestliže nejméně 90 % akcií a jiných cenných papírů zanikající společnosti, ale ne všechny, vlastní nástupnická společnost. Klíčový je zejména požadavek zakotvený v ustanovení článku 28 písm. c) třetí směrnice, na něž odkazuje citovaný článek 29 této směrnice. Podle tohoto ustanovení nemusejí členské státy aplikovat články 9, 10 a 11 na fúzi ve smyslu článku 27 třetí směrnice, jestliže může v případě neshody o výši peněžního vypořádání tuto výši „určit soud“ („...it must be possible for the value of the consideration to be determined by a court“, „...muss das Entgelt durch das Gericht festgesetzt werden können“).

Česká republika možnost stanovenou v článku 29 ve spojení s články 27 a 28 třetí směrnice nevyužila, neboť také na proces zrušení akciové společnosti s převodem jmění na hlavního akcionáře vztáhla požadavky článků 9, 10 a 11 této směrnice. Nejvyšší soud je přesto názoru, že k uvedené formulaci je při výkladu ustanovení § 220p ve spojení s § 220k obch. zák. žádoucí přihlížet.

Nejvyšší soud se nedomnívá, že z článku 29 ve spojení s články 27 a 28 třetí směrnice plyne povinnost členského státu koncipovat národní řízení přezkoumávající správnost výše peněžního vypořádání při převodu jmění na hlavního akcionáře specifickým způsobem, který se liší od postupů existujících v procesní úpravě toho kterého národního práva, tj. v daném případě jako řízení pojaté striktně coby (zvláštní) řízení o určení výše vypořádání, jak by mohlo plynout z dikce těchto ustanovení. Lze pokládat za naplnění účelu uvedeného požadavku, připustí-li členský stát v národním právu soudní přezkoumání výše vypořádání stejným způsobem, jakým se v národní úpravě řeší jiné majetkové spory, vede-li takové řízení k rozhodnutí o tom, zda je přiznaná výše vypořádání přiměřená.

2.3. K tvrzenému rozporu s dohodami o ochraně investic.

S námitkou, podle níž postup podle ustanovení § 220k odst. 1 obch. zák. představuje porušení dohody o ochraně investic, se Nejvyšší soud vypořádal v usnesení ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. [29 Odo 329/2006](#) (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud odmítl usnesením ze dne 17. 3. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2296/2008), když uzavřel, že postup podle ustanovení § 220p obch. zák. nelze považovat za vyvlastnění, znárodnění nebo podřízení jinému opatření, jehož výsledek je stejný jako vyvlastnění nebo znárodnění, ve smyslu ustanovení článku 4 odst. 2 dohody mezi Československou Federativní republikou a Spolkovou republikou Německo o vzájemné ochraně investic, uveřejněné pod číslem 573/1992 Sbírkou zákonů. K tomuto závěru se Nejvyšší soud přihlásil i v usnesení ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. [29 Cdo 3683/2007](#) (ústavní stížnost proti němu podanou Ústavní soud zamítl nálezem ze dne 3. 3. 2011, sp. zn. [III. ÚS 2671/09](#)).

Obdobně nelze postup podle ustanovení § 220p obch. zák. považovat ani za vyvlastnění, znárodnění

nebo podřízení jinému opatření, jehož výsledek je stejný jako vyvlastnění nebo znárodnění, ve smyslu ustanovení článku 4 odst. 1 Dohody České a Slovenské Federativní Republiky s Rakouskou republikou o podpoře a ochraně investic, uveřejněné pod číslem 454/1991 Sbírkou zákonů, neboť znění dotčeného článku obou smluv je obsahově totožné (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. [29 Cdo 1048/2008](#)).

2.4. K možnosti přezkumu výše dorovnání v rozhodčím řízení.

Podle Článku 10 Ústavy České republiky jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.

Podle článku 6 odst. 1 Úmluvy, označeného rubrikou „Právo na spravedlivý proces“, každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoliv trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

Podle § 220k odst. 1 obch. zák., označeného rubrikou „Právo na dorovnání“, není-li výměnný poměr akcií spolu s případnými doplatky uvedený ve smlouvě o fúzi přiměřený, má každý z akcionářů zúčastněné společnosti vůči nástupnické společnosti právo na dorovnání v penězích (dále jen „právo na dorovnání“). Ustanovení § 220a odst. 5 o maximální výši doplatků se nepoužije. Smlouva o fúzi může určit, že se o přezkoumání výměnného poměru akcií a určení výše dorovnání v penězích bude rozhodovat v rozhodčím řízení.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů číslo 3, 5 a 8, sjednaná v Římě dne 4. 11. 1950 (a další smluvní dokumenty na tuto Úmluvu navazující: Dodatkový protokol sjednaný v Paříži dne 20. 3. 1952, Protokol č. 2 sjednaný ve Štrasburku dne 6. 5. 1963, Protokol č. 4 sjednaný ve Štrasburku dne 16. 9. 1963, Protokol č. 6 sjednaný ve Štrasburku dne 28. 4. 1983 a Protokol č. 7 sjednaný ve Štrasburku dne 22. 11. 1984), byla dne 21. 2. 1991 v Madridu podepsána jménem České a Slovenské Federativní Republiky, s Úmluvou (i Protokoly) vyslovilo souhlas Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky a prezident České a Slovenské Federativní Republiky je ratifikoval a pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila v platnost v souladu s článkem 66 odst. 3 Úmluvy dnem 18. 3. 1992. Úmluva byla uveřejněna pod č. 209/1992 Sb.

V projednávané věci je významné posouzení souladu ustanovení § 220k odst. 1, věty třetí, obch. zák., jež stanoví, že smlouva o fúzi (smlouva o převzetí jmění hlavním akcionářem) může určit, že se o přezkoumání výměnného poměru akcií a určení výše dorovnání v penězích bude rozhodovat v rozhodčím řízení, s článkem 6 odst. 1 Úmluvy.

Jak bylo výše uvedeno, Ústavní soud v minulosti opakovaně shledal označené ustanovení ústavně konformním; z jeho judikatury při svém rozhodování vycházel dosud i Nejvyšší soud.

Evropský soud pro lidská práva, k jehož interpretaci Úmluvy je Nejvyšší soud povinen přihlížet (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2006, sp. zn. I. ÚS 310/2005), však v rozsudku ze dne 28. 10. 2010 ve věci Suda proti České republice, stížnost č. 1643/2006, shledal, že donucení akcionáře podrobit se rozhodčímu řízení, v situaci, kdy pravomoc rozhodců byla založena dohodou třetích osob

(smluvních stran smlouvy o fúzi, resp. smlouvy o převzetí jmění), je v rozporu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy (ke konkrétní argumentaci srov. odůvodnění citovaných rozhodnutí, jež jsou veřejnosti dostupná na webových stránkách ESLP, český překlad viz <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=390&cl=314629>

Vzhledem k tomu, že § 220k odst. 1, věta třetí, obch. zák. umožňuje, aby akcionář byl dohodou třetích osob (společnosti, v níž je minoritním akcionářem, a jejího hlavního akcionáře) donucen podrobit se rozhodčímu řízení, je ustanovení § 220k odst. 1, věty třetí, obch. zák. v rozporu s článkem 6 odst. 1 Úmluvy tak, jak byl vyložen ve shora citovaném rozsudku ESLP.

Nejvyšší soud proto - s ohledem na článek 10, věty za středníkem, Ústavy - dospěl k závěru, že přednostní aplikace článku 6 odst. 1 Úmluvy vylučuje v projednávané věci aplikaci § 220k odst. 1, věty třetí, obch. zák.

Není-li možné na smlouvu o převzetí jmění aplikovat ustanovení § 220k odst. 1, věty třetí, obch. zák., je ovšem zjevné, že rozhodčí doložka uzavřená mezi společností a hlavním akcionářem, obsažená ve smlouvě o převzetí jmění hlavním akcionářem, ostatní akcionáře společnosti, kteří stranou této smlouvy nejsou, zavazovat nemůže. Právo ostatních akcionářů obrátit se s návrhem na určení výše dorovnání na soud takovou rozhodčí doložkou proto není nikterak omezeno.

Jinak řečeno, smlouva o převzetí jmění je v části sjednané rozhodčí doložky, zavazující akcionáře, kteří nejsou stranou smlouvy, neplatná.

Závěr soudu prvního stupně, kterému přitakal i odvolací soud, podle něhož jsou obecné soudy z rozhodování o určení výše dorovnání v projednávané věci vyloučeny, neboť rozhodčí doložka pro řešení sporů o dorovnání byla ve smlouvě sjednána platně, proto správný není.

Protože právní posouzení věci co do řešení otázky platnosti rozhodčí doložky není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu - v části týkající se návrhu na určení výše dorovnání - a spolu s ním ze stejných důvodů v odpovídajícím rozsahu i usnesení soudu prvního stupně podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

V částech týkajících se návrhů na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady a (celkové) neplatnosti smlouvy o převzetí jmění Nejvyšší soud dovolání zamítl, když dovolateli se prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu správnost právního posouzení věci odvolacím soudem zpochybnit nepodařilo.